

Základní škola a mateřská škola, Mikulčice, příspěvková organizace

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Charakteristika školy:	vesnická škola
Ředitel školy:	Mgr. Michal Bešta
Výchovný poradce:	Mgr. Mgr. Jiří Salajka
Školní metodik prevence:	Mgr. Hana Strnadová
Délka trvání:	víceletý s návazností

Úvod

Školní preventivní program (ŠPP) ZŠ Mikulčice vychází z Metodického pokynu MŠMT č.j. 212991/2010-28 k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních a z Národní strategie protidrogové politiky na období 2013 až 2018 a Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT-22149/2017

Oblasti, kterých se preventivní strategie rizikového chování žáků dotýká

1. Oblast zdravého životního stylu – výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity
2. Oblast společenskovední – komunikace, sociální dovednosti a kompetence
3. Oblast přírodovědná – biologie člověka, fyziologie, chemie
4. Oblast sociálně-právní

Dlouhodobé cíle

- vytvářet zdravé psychosociální klima třídy, školy - prevence šikany, posilovat pozitivní vztahy ve třídě, tolerance, respekt, vzájemná úcta
- vést žáky ke zdravému životnímu stylu
- rozvíjet komunikačních dovedností žáků
- podporovat sociální dovednosti žáků - pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot
- předcházet rizikovým jevům v chování žáků jako například záškoláctví, šikana, rasismus, xenofobie, vandalismus, drogová závislost, alkoholismus a kouření, kriminalita a delikvence, užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky) a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek
- rozpoznávat a zajišťovat včasné intervence zejména v případech domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, ohrožování mravní výchovy mládeže, poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)
- zajistit informovanost všech zaměstnanců školy v oblasti prevence rizikového chování žáků ve škole (dokumentace, kurzy apod.)
- každoročně aktualizovat Školní preventivní program (ŠPP)

Obecné zaměření preventivního programu

Sleduje obecné cíle, zejména oblast zdravého životního stylu, působí na postoje a ovlivňování chování a poskytování široké nabídky pozitivních alternativ chování. Preventivní strategie zasahuje výchovnou a naukovou složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd, k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod. Je zaměřena na:

a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:

- záškoláctví
- šikana, rasismus, xenofobie, vandalismus
- drogová závislost, alkoholismus a kouření
- kriminalita a delikvence
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky) a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek
- závislost na politickém a náboženském extremismu
- netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- domácího násilí
- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání
- ohrožování mravní výchovy mládeže
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

Podmínky pro předcházení rizikového chování žáků

Ředitel školy

- zabezpečí poskytování poradenských služeb ve škole – školní metodik prevence, výchovný poradce,
- koordinuje a kontroluje tvorbu ŠPP a jeho pravidelné vyhodnocování,
- koordinuje a kontroluje začlenění ŠPP do osnov a učebních plánů,
- pověří pedagogického pracovníka školy metodikem prevence a umožní mu vzdělávání se v této oblasti,
- podporuje týmovou spolupráci všech pedagogů při přípravě, realizaci a vyhodnocování ŠPP,
- spolupracuje s metodikem prevence v PPP a s krajským školským koordinátorem prevence,
- podporuje aktivity zaměřené na využívání volného času dětí se zřetelem k jejich zájmům.

Školní metodik prevence

- navrhuje konkrétní kroky ŠPP,
- koordinuje realizaci konkrétních kroků preventivní strategie s ostatními členy pedagogického sboru,
- monitoruje průběh ŠPP s důrazem na rizikové chování žáků ve škole,
- spolupracuje s odborníky.

Výchovný poradce

- koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence
- aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech
- zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými
- navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné mise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.)
- jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

Třídní učitel

- spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů,
 - podílí se na realizaci ŠPP a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
 - motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, dbá na jejich dodržování,
 - vytváří bezpečnou atmosféru, pozitivní sociální klima ve třídě,
 - zprostředkovává komunikaci s ostatními pedagogy
 - spolupracuje se zákonnými zástupci žáků
 - získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí
 - informuje výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách
-
- **Pomůcky, informace**
 - aktuální nabídku zajistí školní metodik či dobrovolně ostatní pedagogičtí pracovníci
 - knihovna, videotéka, videokazety apod.
 - Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte atd.

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM
ŠKOLNÍ ROK 2023/2024**I. ZÁKLADNÍ ÚDAJE**

Název školy: Základní škola a mateřská škola, Mikulčice, příspěvková organizace
 Ředitel školy: Mgr. Michal Bešta
 Telefon: 518 357 253
 E-mail: zsmikulcice@seznam.cz

Školní metodik prevence: Mgr. Hana Strnadová
 Telefon: 518 357 253
 E-mail: zsmikulcice@seznam.cz

Výchovný poradce: Mgr. Jiří Salajka
 Telefon: 518 357 253
 E-mail: zsmikulcice@seznam.cz

Charakteristika školy

Naše škola je úplnou základní školou s právní subjektivitou. Zřizovatelem školy je obec Mikulčice. Vyučujeme podle Školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, č. j. 0109/2016-2 v 8. - 9. ročníku, č. j. 139/2022-3 v 1. – 7. roč. Školu navštěvují především děti z obce Mikulčice.

Počty tříd a žáků

2023/2024	Počet tříd	Počet žáků
I. stupeň	6	104
II. stupeň	4	86
Celkem	9	190

Analýza současného stavu ve škole

ZŠ Mikulčice je vesnická škola. Drobné přestupky žáků řeší učitelé ve spolupráci s třídním učitelem a výchovným poradcem. Závažnější případy řešíme ve spolupráci se Školním poradenským pracovištěm, vedením školy a rodiči. S problematikou uvedenou v preventivním programu jsou žáci seznamováni prostřednictvím speciálních nástěnek školního metodika prevence (ŠMP) a výchovného poradce (VP). Na přístupná místa byly umístěny pokyny, jak postupovat v případě zjištění šikany, a telefonní čísla na instituce, které se problematikou šikany zabývají. Spolupracujeme se školskými poradenskými zařízeními, okresním metodikem prevence, lokální síťáčkou pro ORP Hodonín, neziskovými organizacemi.

Riziková místa ve škole, monitoring

Rizikovými místy ve škole pro výskyt nežádoucího chování žáků jsou WC a vnější prostory školy. Rizikové formy chování se vyskytují především v době mimo vyučování. Zde spolupracujeme s rodiči žáků. Počet výskytu sociálně patologických jevů, které škola řešila v loňském školním roce:

Rizikové chování	počet
Držení omamných látek	0

alkohol	0
kouření	3
kriminalita a delikvence	0
virtuální drogy (počítač, televize, video)	0
patologické hráčství (gambling)	0
Záškoláctví i skryté	1
šikanování	0
vandalismus	0
násilné chování	0
xenofobie	0
rasismus	3
ostatní (častá absence)	2

Poznámka: šikanování vykazuje prvky násilného chování nejen vůči žákům, ale i vůči všem zaměstnancům školy.

Garant programu a koordinace preventivních aktivit ve škole

Garantem programu je ředitel školy Mgr. Michal Bešta a školní metodik prevence Mgr. Hana Strnadová. O programu jsou informováni všichni učitelé, rodiče (při třídních schůzkách), žáci (zejména v třídnických hodinách, v hodinách výchovy ke zdraví a občanské výchově). ŠMP spolupracuje s okresním metodikem prevence, ostatními pedagogy, s poradenskými zařízeními, dalšími odborníky, institucemi a organizacemi.

Informační zdroje

Odborná a metodická literatura, časopisy, videotéka, webové stránky školy, e-mailové adresy pedagogů, schránka důvěry v přízemí, žákovská knížka, nástěnka ve II. poschodí, webové stránky MŠMT, metodická pomoc okresního metodika prevence a pracovníka ŠPZ, internetové poradenství – registrace v projektu E- bezpečí, nabídka vzdělávacích programů pro ŠMP, pedagogy a žáky, workshopy pro ŠMP společně s ŠPZ, policií ČR, městskou policií Hodonín, OSPOD, neziskovými organizacemi.

Vymezení pojmů

oblasti rizikového chování žáků:

- a) drogová závislost, přechovávání a držení omamných látek, alkoholismus, kouření
- b) kriminalita, šikanování, kyberšikana, vandalismus a další formy násilného chování
- c) virtuální drogy (počítače, televize, video)
- d) záškoláctví
- e) xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus
- f) syndrom zneužívaných a týraných dětí

II. CÍLE ŠKOLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

Konkrétní dlouhodobé cíle ŠPP

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí

Konkrétní krátkodobé cíle ŠPP

- vedení k pozitivní změně sociálního klimatu školy s minimem kázeňských problémů ve škole i mimo školu – všichni zaměstnanci školy, průběžně
- spolupráce ŠMP, VP a třídních učitelů při tvorbě pravidel chování tříd a pravidel chování žáků o přestávkách – třídní učitelé, září
- stanovení sankcí při porušení těchto pravidel, seznámit s nimi žáky – ŠMP a pedagogové, říjen
- nabídnout žákům dostatečný výběr kroužků v době po vyučování – ředitel školy, pedagogové a organizace v obci, říjen
- monitorovat účast žáků ve školních a mimoškolních aktivitách – ŠMP, pololetně
- zlepšování sociálního klimatu třídy – prevence šikany, posilovat pozitivní vztahy ve třídě, tolerance, respekt, vzájemná úcta – třídní učitel, třídnické hodiny, měsíčně
- vytváření pozitivního klimatu – pocit důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, vytváření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty – vyučující, průběžně
- formování postojů ke společensky akceptovatelným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot – vyučující, průběžně
- přihlídnutí k věku žáků – dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, musí korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti – vyučující, průběžně
- objednat vhodné preventivní programy pro žáky a aktivity pro žáky a pedagogy – ŠMP, dle nabídky
- realizovat celoškolské projekty dle plánu na školní rok – koordinátoři projektů, plán akcí

Strategie, které vedou k realizaci cíle

- nenásilné začleňování prevence do běžné výuky, tj. výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování, ...
- vhodná volba a zapojení se do programů v oblasti prevence sociálně patologických jevů
- nabídka školních i volnočasových aktivit a programů, kde se mohou uplatnit všechny děti
- omezování násilí ve škole – zejména kvalitní práci třídních učitelů, kteří reagují na potřeby své třídy, svolávají (či pravidelně organizují) třídnické hodiny, zaměřují se na kvalitní komunikaci třídního kolektivu, na ošetření vzniklých problémů, ... a v neposlední řadě informovaností rodičů v dané problematice
- informovanost žáků o účincích návykových látek, o rizicích spojených třeba jen s pouhým experimentováním s těmito látkami
- informovanost rodičů o rizicích spojených s užíváním psychotropních látek
- vzdělávání pedagogů v oblasti prevence sociálně patologických jevů
- pravidelné schůzky starostů tříd s ředitelkou školy, řešení problémů, návrhy žáků

III. PROGRAM PREVENTIVNÍCH AKTIVIT PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY

Preventivní program zasahuje výchovnou a naukovou složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd, k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod. Škola poskytne žákům základní nezakázané informace o zakázaných, ale volně dostupných návykových látkách, škodlivosti kouření na jejich mladý a nevyvinutý organismus, riziku zneužívání drog, alkoholu, léků a o drogové prevenci v souvislosti s AIDS a budoucím rodičovstvím.

Pedagogové vedou žáky

- k odpovědnosti za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jejich věku
- ke schopnosti dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- k uplatňování přiměřených sociálně psychologických dovedností
- ke schopnosti problémy řešit, případně ke schopnosti nalézt pomoc pro řešení problémů
- k vyhraněnému negativnímu vztahu k návykovým látkám (umění odmítat, odolávat tlaku vrstevníků)
- k pochopení významu podílet se na tvorbě kvalitního prostředí a životních podmínek
- k odolnosti vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- k umění sebeovládání
- k posilování sebeúcty a zdravého sebevědomí
- ke schopnosti získávat, třídit a vyhodnocovat informace
- ke schopnosti sebepoznání, následnému výběru vhodných mimoškolních aktivit
- ke schopnosti utřídit si vlastní hodnoty, stanovovat si vlastní reálné cíle
- k odmítání protizákonného chování a jednání
- ke schopnosti postavit se kriticky k rasismu, antisemitismu, xenofobii a jakékoli intoleranci
- k zodpovědnosti za vlastní bezpečí
- ke znalosti svých práv i povinností
- k respektování platných zákonů a dalších norem (školní řád, pravidla společenského chování,...)

V rámci výuky jsou a nadále i budou, kromě tradičních metod práce, využívány další metody, které se osvědčily. Výchova bude probíhat mezipředmětově. Některé používané metody práce:

- výklad (informace)
- samostatná práce (slohové práce dle zadaných témat, referáty, informace z tisku...)
- besedy, diskuse
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání
- párová, skupinová práce ve třídě
- projektové vyučování

Řešení přestupků

Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, bude toto jednání klasifikováno jako hrubý přestupek. Budou sledovány i další sociálně patologické jevy - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus, záškoláctví, atd. Při jejich zjištění budou navržena cílená opatření. V případě výskytu nežádoucího chování žáků bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- a) individuální pohovor s žákem
- b) spolupráce se zákonnými zástupci žáků
- c) doporučení kontaktu s odborníky
- d) v případě nezájmu zákonných zástupců žáků uvědomění sociálního odboru, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, příp. oddělení sociálního poradenství pro mládež
- e) v případě dealerství oznámení Policii ČR

Plán vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování žáků

Pedagogové se v rámci svých možností zúčastní aktivit zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů. Škola jim poskytne nabídku programů seminářů a školení zabývajících se touto tematikou. U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace

Plán vzdělávání ŠMP v oblasti prevence rizikového chování žáků

Školní metodik prevence se účastní setkání školních metodiků prevence, dle možností se účastní seminářů a školení zabývajících se danou problematikou, sebevzdělává se, studuje zákonné normy, čte odbornou literaturu.

Aktivity pro učitele

Učitelé zařazují do výuky diskuse s danou tematikou. Především ve vyučovacích předmětech Prv, PŘ, VI, M, Ov, Vz, D, Z, Čj, Ch, Inf. Seznamují se s Metodickými pokyny MŠMT, sledují jejich aktualizace.

IV. PROGRAM PREVENTIVNÍCH AKTIVIT PRO RODIČE

Zákonní zástupci žáků jsou o ŠPP, o situaci ve škole i o možnostech případné pomoci informováni třídními učiteli na třídních schůzkách. Průběžně pak mohou sledovat informace na webových stránkách školy. Všechny důležité kontakty jsou zveřejněny na webových stránkách školy a v elektronické žákovské knížce. Školního metodika prevence mohou rodiče kontaktovat v době konzultačních hodin, v případě nutnosti si mohou sjednat jiný termín schůzky.

Aktivity podporující spolupráci školy s rodiči

- ▶ hledat cesty, jak navázat užší kontakt s rodiči, vzbudit hlubší zájem o problémy svých dětí
- ▶ zařazovat třídní schůzky v netradičním duchu (prohlížení fotografií z akcí jejich dětí, videozáznamy)
- ▶ spolupráce školy a dobrovolníků z řad rodičů (problematika volného času)
- ▶ organizace školních akcí se zapojením rodičů: Dýňové pondělí, Sběr papíru, Acropole cross, Čertovské učení, Vánoční dílnička, Týden zdraví, Den dětí, Mikulecká sportovní liga, Absolvent, Absolventské divadlo, zájezdy do divadla, výlety, školní a třídní projekty

V. PROGRAM PREVENTIVNÍCH AKTIVIT PRO ŽÁKY

Seznámení žáků s činností školního metodika prevence (ŠMP)

Žáci jsou s ŠPP a jeho činností seznámeni osobně, znají jeho konzultační hodiny, přesto se na něj mohou obrátit kdykoli a domluvit si schůzku. Dále jsou seznámeni s možností obrátit se na něj anonymně prostřednictvím schránky důvěry, která je umístěna v přízemí v prostoru šaten.

Aktivity pro žáky

- ▶ besedy s policií
- ▶ preventivní programy pro žáka dle nabídek
- ▶ účast v celostátně vyhlášených soutěžích
- ▶ pedagogové ve svých předmětech – využít podnětů otevřené výuky, projektová výuka, komunitní kruh
- ▶ třídní učitelé při práci s kolektivem – třídnické hodiny
- ▶ celoroční účast ve školních projektech
- ▶ zapojení do sportovních aktivit
- ▶ zapojení do výtvarných soutěží
- ▶ práce s rizikovými skupinami, maximální snaha o pomoc problémovým dětem, jednání s rodiči za přítomnosti výchovného poradce, spolupráce se školským poradenským zařízením (ŠPZ), děti neúspěšné s nízkým sebevědomím, bez kamarádů, špatným rodinným a sociálním zázemím.

Primární prevence v rámci vyučovacího procesu

Na realizaci PP se podílejí všichni pedagogové, a to na základě zařazení daných preventivních témat v ŠVP ZV:

1. ročník

Člověk a jeho svět: Škola – záškoláctví; Naše škola – vandalismus a násilné chování, záškoláctví; Cesta do školy; Domov; Zdraví – zdravá výživa, drogové závislosti, alkoholismus, kouření; Okolí školy a bydliště – vandalismus, násilné chování, kriminalita a delikvence; Ve velkém obchodě
Český jazyk a literatura: Průběžné čtení v čítance a v knihách souvislé četby.

2. ročník

Prvouka: Člověk mezi lidmi – intolerance a rasismus, násilné chování, šikana a kriminalita; Chceme být zdraví – drogové závislosti, alkoholismus, kouření, virtuální drogy, gambling; Péče o zdraví; Ochrana přírody – vandalismus a násilné chování, kriminalita, šikana
Český jazyk a literatura: Průběžné čtení v čítance a v knihách souvislé četby.

3. ročník

Prvouka: Svět kolem nás - vandalismus, násilné chování, šikana, kriminalita a delikvence; Poznávání přírody; Člověk a příroda

4. ročník

Vlastivěda: Vlast – vandalismus, násilné chování, kriminalita a delikvence; Obrazy z českých dějin; Život člověka a jeho životní prostředí – vandalismus, násilné chování, kriminalita, delikvence, drogové závislosti

Matematika: Průběžně – gambling, kriminalita a delikvence.

Český jazyk a literatura: Průběžné čtení ukázek v čítance a v knihách souvislé četby.

Přírodověda: Rozmanitost přírody – vandalismus, násilné chování; Příroda v zimě, na jaře

5. ročník

ČJ a literatura: Průběžné čtení ukázek v čítance a v knihách souvislé četby. Využívání aktuálních literárních podnětů.

Vlastivěda: Česká republiky, Evropa, Svět – vandalismus, kriminalita, rasismus + intolerance

Přírodověda: Člověk, jeho životní podmínky a vztahy k prostředí – vandalismus, kriminalita, delikvence

Matematika: Průběžně – gambling, kriminalita a delikvence.

Cíl:

Po pěti letech by žáci měli umět

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště,
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými,
- mít základní sociální dovednosti,
- umět se chránit před cizími lidmi,
- mít základní zdravotní návyky,
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas,
- umět rozlišit léky a návykové látky,
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách,
- znát následky užívání návykových látek,
- umět odmítat.

6. ročník

Český jazyk a literatura: Průběžné čtení ukázek v čítance a v knihách souvislé četby.

Občanská výchova: Domov a rodina – rasismus a intolerance, vandalismus a násilné chování, šikana; Naše vlast; Obec, region, země

Výchova ke zdraví: Zdravý způsob života – drogové závislosti, záškoláctví, vandalismus a násilné chování; Hygiena; Člověk a příroda – vandalismus, násilné chování, kriminalita; Domov a bydlení – vandalismus, násilné chování, kriminalita, šikana; Ekonomika rodiny – drogová závislost, gambling, kriminalita a delikvence, násilné chování

Přírodopis: Země a život (jednobuněčné a mnohobuněčné organizmy) – vandalismus, rasismus, násilné chování

Dějepis: Průběžně dle obsahu osnov – násilné chování, vandalismus (Pravěk + Starověk)

Informatika: Průběžně – počítačová kriminalita, závislost na počítačích a internetu, násilí v počítačových hrách

7. ročník

Český jazyk a literatura: Průběžně čtení ukázek v čítance a v knihách souvislé četby.

Zeměpis: Zeměpis světadílů a oceánů; Amerika – rasismus, vandalismus, násilné chování, drogové závislosti; Asie; Evropa; Politické rozdělení světa

Dějepis: České a slovenské národní obrození – rasismus, xenofobie; Národně – osvobozovací hnutí 1. pol. 19. st.; Liberalismus, nacionalismus a počátky sociálních teorií

Občanská výchova: Rodina, národ, vlast – antisemitismus, xenofobie; Kultura a její rozvíjení; Stát a právo – kriminalita, násilné chování, záškoláctví

Informatika: Průběžně – počítačová kriminalita, závislost na počítačích a internetu, násilí v počítačových hrách

8. ročník

Český jazyk a literatura: Průběžně čtení ukázek v čítance a v knihách souvislé četby.

Chemie: Průběžně dle učebního plánu (chemické reakce) – drogové závislosti, vandalismus, kriminalita

Zeměpis: Zeměpis ČR; Obyvatelstvo – rasismus; Můj domov – vandalismus

Výchova ke zdraví: Základy rodinného života I., II. – vandalismus, násilné chování, kriminalita, drogové závislosti, záškoláctví

Občanská výchova: Průběžně učivo dle učebních plánů.

Dějepis: 1. a 2. světová válka – intolerance, vandalismus, násilné chování; Období mezi světovými válkami a poté až do současnosti (rasismus, nacionalismus atd.)

9. ročník

Český jazyk a literatura: Průběžně čtení ukázek v čítance a v knihách souvislé četby.

Chemie: Průběžně dle konkrétního obsahu látek daných osnovami pro ZŠ; Chemie ve společnosti – drogové závislosti, vandalismus

Zeměpis: Typy krajiny – vandalismus; Kulturně geografické oblasti – vandalismus, rasismus; Rekreační geografické oblasti; Obyvatelstvo geografické oblasti

Výchova ke zdraví: Veškeré učivo dle učebních plánů v průběhu roku (zdravý životní styl, reprodukční zdraví a sexuální dospívání, empatie, návykové látky, dospělost je odpovědnost atd.).

Dějepis: uč. Holocaust za II. světové války – rasismus a antisemitismus, vandalismus a násilné chování

Občanská výchova: Sociální péče – kriminalita, násilné chování, vandalismus; Právní vztahy; Pravidla soužití, záškoláctví

Cíl:

Žáci by před opuštěním ZŠ měli znát a umět

- pojmenovat základní návykové látky
- znát jejich účinky na lidský organizmus
- orientovat se v problematice závislosti
- znát základní právní normy
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku

- posilovat své sebevědomí
- správně se rozhodovat, odmítat
- zaujímat zdravé životní postoje
- orientovat se v problematice sexuální výchovy
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc
- zvládat základní sociální dovednosti

Na prvním stupni je zaměření především na vztahy ve třídě, komunikaci, rozvoj sociálně osobnostních kompetencí, na druhém stupni je rozšíření o další témata (návykové látky, šikana, sledování televize a hraní počítačových her, virtuální realita, zodpovědný a bezpečný sex, poruchy příjmu potravy, akceptace a tolerance menšin, domácí násilí, apod.)

Příklady zařazovaných témat:

Informace o návykových látkách a jejich účincích

Jak čelit negativnímu vlivu vrstevníků

Jak se vypořádat s konfliktními situacemi a stresem

Společným hledáním vedeme děti k poznání, že problémy se dají řešit.

Nabídka volnočasových aktivit

Škola žákům nabízí široký okruh volnočasových aktivit, a to především formou zájmových útvarů.

VI. SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI

Spolupráce s organizacemi probíhá dle aktuálních potřeb školy. (ŠPZ, Kontaktní centrum pro drogově závislé, psycholog, psychiatr, Policie ČR, odbor sociálních věcí)

VII. EVIDENCE

Evidence preventivních aktivit je vedena metodikem prevence a třídními učiteli. Je kontrolována ředitelem školy.

VIII. EVALUACE A DOKUMENTACE

Evaluace

Předmětem hodnocení je výsledek procesu změn, dopad na účastníky programu; vyhodnocení akcí a aktivit, přehled o počtu účastníků, finančních nákladech, náročnosti programu. Plnění PP je průběžně vyhodnocováno na pedagogických radách, písemné vyhodnocení účinnosti jeho realizace je součástí výroční zprávy za daný školní rok. Struktura evaluace PP:

- evaluace plánování
- evaluace průběhu preventivní intervence
- evaluace výsledku preventivní intervence

Dokumentace

Školní poradenské pracoviště shromažďuje veškeré dokumentace a zpětné vazby v daném období. Eviduje výskyt rizikových forem chování žáků. Dokumentace obsahuje záznamy o rozhovorech s žáky, rodiči. Jejich vedení se opírá o závaznou směrnici školy o poskytování informací.

Zdroj

METODICKÉ DOKUMENTY (DOPORUČENÍ A POKYNY)

Obsahuje metodická doporučení a metodické pokyny v oblasti primární prevence rizikového chování schválená vedením MŠMT: Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016) [Metodický pokyn 2016.pdf](#) a Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28) a "Pomůcku k nově zakotveným právům a povinnostem pedagogických pracovníků". Odkazy na aktualizované přílohy:

- [Metodicke doporučení uvodni cast.doc \(128,00 KB\)](#)
- [Priloha 1 Navykove latky.rtf \(275,66 KB\)](#)
- [Priloha 2 Rizikove chovani v dopravě.doc \(69,50 KB\)](#)
- [Priloha 3 poruchy prijmu potravy.doc \(66,50 KB\)](#)
- [Priloha 4 Alkohol.doc \(73,00 KB\)](#)
- [Priloha 5 Syndrom CAN.doc \(72,50 KB\)](#)
- [Priloha 6 Skolni sikanovani.doc \(156,00 KB\)](#)
- [Priloha c. 7 Kybersikana d.docx \(76,16 KB\)](#)
- [Priloha 8 Homofobie.doc \(79,00 KB\)](#)
- [Priloha 9 Extremismus rasismus xenofobie antisemitismus.doc \(72,50 KB\)](#)
- [Priloha c. 10 Vandalismus.docx \(46,97 KB\)](#)
- [Priloha c. 11 Zaskolactvi.docx \(63,36 KB\)](#)
- [Priloha 12 Kradeze.doc \(80,00 KB\)](#)
- [Priloha 13 Tabak.doc \(102,50 KB\)](#)
- [Priloha 14 Krizove situace spojené s nasilim.doc \(142,00 KB\)](#)
- [Priloha 15 Netolismus.doc \(74,50 KB\)](#)
- [Priloha 16 Sebeposkozovani.doc \(106,00 KB\)](#)
- [Priloha 17 Nova nabozenska hnuti.doc \(141,50 KB\)](#)
- [Priloha 18 Rizikove sexualni chovani.doc \(149,50 KB\)](#)
- [Priloha 19 Prislusnost k subkulturam.doc \(96,50 KB\)](#)
- [Priloha 20 Domaci nasili.doc \(128,00 KB\)](#)
- [priloha 21 hazardni hrani.docx \(58,26 KB\)](#)

Příloha 22: [Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních.pdf](#), [Formulář Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS.docx](#), [Formulář Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS.pdf](#)

V Mikulčicích dne 11. 9. 2023

ŠPP vypracovala

Mgr. Hana Strnadová

Schválil

Mgr. Michal Bešta, ředitel školy

„Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Šikana v zárodečné fázi se vyskytuje v téměř každé škole, a proto je nutné věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Při šikaně jde vždy o projev patologických mezilidských vztahů.“

Michal Kolář, Bolest šikanování

1. ÚVOD

Škola má ze zákona jednoznačnou odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu žáků a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, tedy i šikany. Ředitel školy má zároveň odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance, tedy také za prevenci šikany zaměřené na učitele. Program proti šikanování je součástí Školního preventivního programu Základní školy Mikulčice. Vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT-21149/2016.

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyuziti-pravnich-opatreni-pri-reseni-problemoveho-chovani>.

Školní program proti šikanování má 13 komponent (hlavních součástí):

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu);
2. motivování pedagogů pro změnu;
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
4. užší realizační tým (zástupce vedení - nejlépe ředitel, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, zástupce družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog atd.);
5. společný postup při řešení šikanování;
6. primární prevence v třídních hodinách;
7. primární prevence ve výuce;
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;
9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů);
10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);
11. školní poradenské služby;
12. spolupráce se specializovanými zařízeními;
13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

2. CÍL PROGRAMU

- vytvořit ve škole bezpečné prostředí založené na respektu a spolupráci
- minimalizovat výskyt šikany ve škole
- v případě výskytu šikany zajistit její rychlé a efektivní řešení podle krizového plánu
- zajistit pro žáky, jejich rodiče a pedagogy dostatek informací o šikaně, jejích projevech
- seznámit žáky a rodiče s postupem v případě šikanování dítěte

3. PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ

Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany. Je důležité, aby škola tyto hodnoty jasně komunikovala směrem dovnitř školy i vně a zřetelně je hájila a prosazovala (např. tím, že objevila se šikana, přistupuje škola k řešení včasné a otevřeně).

Pro prevenci i řešení šikany vedení školy určí konkrétní odpovědnost směrem k řediteli a jeho zástupcům, třídním učitelům, pedagogům, ostatním zaměstnancům školy, žákům, rodičům a školnímu poradenskému pracovišti, která je adekvátní jejich roli a možnostem (součást bezpečnostního a krizového plánu).

Vedení školy pověří alespoň jednu osobu z řad pedagogických pracovníků specifickými otázkami v prevenci a řešení šikany, která se bude v tématu pravidelně vzdělávat (např. školní metodik prevence, výchovný poradce). Tato pověřená osoba by měla disponovat kompetencemi zejména k šetření a řešení počáteční šikany a vyhodnocování potřeb školy ve vztahu k pokročilé šikaně.

Škola nastaví konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu, která budou specificky vztažená také k projevům šikany (bude jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak bude sankcionováno).

Škola nastaví důsledky za porušení pravidel u žáků, přičemž je důležité, aby uměla rozlišovat závažnost porušení. Pedagogové a ostatní zaměstnanci školy znají své pravomoci a aplikují pravidla chování a důsledky za nedodržení jednotně a konzistentně pro všechny žáky.

Ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, která nenahrazují ani nezdvojují školní řád. Ideální je, pokud se na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) do značné míry samotní žáci.

Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě. Současně má škola nastaven pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany a využívá k němu adekvátní nástroje (více v Příloze č. 3 Přímé a nepřímé varovné signály šikanování).

Škola zajistí informovanost všech svých členů o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy

Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany), kterou má popsáno v Preventivním programu školy někdy nazývaném také minimální preventivní program. Součástí tohoto programu školy je také školní program proti šikanování (Příloha č. 5 Školní program proti šikanování).

Škola má popsány konkrétní preventivní mechanismy, které používá k tomu, aby šikanu minimalizovala a měla ji pod kontrolou (bezpečnostní plán). Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet. Současně má škola popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala (krizový plán). Na základě svých zkušeností škola tyto plány pravidelně vyhodnocuje a upravuje.

Škola zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů v podobě dalšího vzdělávání; uvádějících učitelů pro začínající pedagogy; dostupné intervize a/nebo supervize. Plán dalšího vzdělávání pedagogů zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence) a třídních učitelů (zejm. v prevenci šikanování, v oblasti komunikace, řešení konfliktů, interakce mezi učitelem a žákem, v diagnostice klimatu školní třídy, v ovlivňování postojů žáků v přijímání různosti, v podpoře osobnostně-sociálního rozvoje žáků, v tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování, v evaluaci klimatu třídy jako východiska k plánování služeb školy). Zároveň zajišťuje vzdělávání ředitelů v oblasti právního povědomí.

Škola zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole, kdy mohou mluvit o své spokojenosti ve škole, pocitu bezpečí, vztazích ve škole a ve třídě, učit se efektivně řešit konfliktní situace atd.

Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (např. pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum, středisko výchovné péče a neziskové organizace, orgán sociálně právní ochrany dětí, krizové centrum, zdravotnická zařízení, Policie ČR případně další odborníci). Je dobré, pokud škola zveřejňuje tyto kontakty pro žáky, rodiče a pedagogy tak, aby jim byly na očích a mohli vyhledat pomoc také sami.

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je Školní vzdělávací program, plán VP a Plán primární prevence (PP).

Úkoly pro pedagogické pracovníky v oblasti prevence a minimalizace šikany

Třídní učitel

- vytváří bezpečné a pozitivní prostředí ve třídě
 - průběžně sleduje vztahy mezi žáky v třídním kolektivu
 - tlumí agresivní sklony žáků
 - seznámí žáky s pojmem šikana a s jejími projevy
 - informuje žáky, jak postupovat v případě, kdy se domnívají, že jsou oni sami nebo jejich spolužáci šikanováni, že je jim ubližováno, kde hledat pomoc, na koho se obrátit
 - upozorní na sankce dané řádem školy, které budou následovat, pokud bude žák sám někoho šikanovat
 - působí rovněž v rámci třídnických hodin (vede děti k sebedůvěře, sebekontrolě, sebehodnocení, k odpovědnosti za své chování a jednání, rozvíjí pozitivní vztahy, mapuje vztahy ve třídě, ...mohou společně s žáky vytvořit třídní chartu proti šikanování)
 - seznámí rodiče s nepřímými a přímými znaky šikany, upozorní je na varovné znaky, které mohou sami u dítěte pozorovat (třídní schůzky, www.minimalizacesikany.cz Společenství proti šikaně, www.sikana.org Internetporadna, www.internetporadna.cz
-
- **Pedagogičtí pracovníci**
 - budou držet dohled nad žáky dle rozpisu dohledů, zvláštní pozornost věnují rizikovým místům ve škole
 - upozorní třídního učitele při podezření na šikanu
 - seznámí se s nepřímými (varovnými) a s přímými znaky šikany, postupu při podezření na ni a s krizovým plánem při odhalení šikany
 - vyučující prvouky, vlastivědy, občanské výchovy a výchovy ke zdraví věnují této problematice ve svých hodinách zvýšenou pozornost
 - jednájí s dětmi jako s partnery
 - schůzky starostů tříd s ředitelkou školy
 - nejsou lhostejní k projevům šikany

Metodik prevence

- podá učitelům základní informace o šikaně, jejich znacích a seznámí je s krizovým plánem
- zajistí nákup odborné literatury
- zajistí preventivní program pro vybrané třídy
- rodičovské veřejnosti nabídne podrobnější seznámení s problémem šikany

4. KRIZOVÝ PLÁN

Krizový plán je hlavní součástí Preventivního programu. Eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve škole dojde.

Postup při vyšetřování

1. Konfrontovat své postřehy s kolegy.
2. Informovat třídního učitele, ředitele školy (jeho zástupce), VP. Konzultovat další postup, případně požádat o konzultaci odborné pracoviště.
3. Provést rozhovor s informátory, svědky. Rozhovor musí být proveden v úzkém kruhu (s VP, TU), diskrétně (ostatní žáci by neměli vědět o možném vyšetřování, abychom ochránili vypovídající). Provést zápis z těchto jednání, nechat si zápis podepsat.
4. Informovat rodiče případné oběti prostřednictvím ředitelky školy, navázat úzkou spoluprací, požádat o schůzku, hledat společně znaky možné šikany. Provést zápis z jednání.
5. Vyslechnout oběť – zaručit bezpečí a důvěrnost informací. Důležitá je důvěra oběti k osobě, která vede rozhovor (nutné vhodně volit mezi TU, VP, ...).
6. Vyslechnout agresory, nehodnotit jejich výpověď. Provést zápis.
7. Zajistit odbornou péči (např. v PPP)
8. Vyhodnotit situaci, navrhnout individuální výchovná opatření agresorů – dle stupně šikanování, věku a celkového chování agresorů.
9. Prostřednictvím ředitelky školy svolat výchovnou komisi – seznámit rodiče s celou situací (nutno dodržet mlčenlivost, diskrétnost, nehovořit o výpovědích oběti, informátorů ani svědků!) a se závěrečným řešením. Nabídnout jim spoluprací a požádat je o spoluprací. (V případě odmítnutí oznámit OSPOD, případně Policii ČR.)
10. Znova prostřednictvím ředitelky školy kontaktovat rodiče oběti, seznámit je se závěry vyšetření problému, nabídnout jim další spoluprací.
11. Práce s třídním kolektivem (dlouhodobá záležitost), rozebrat danou situaci, prodiskutovat ji (vynechat citlivé detaily), oznámit potrestání viníků, zaměřit se na primární prevenci.
12. V mimořádných případech informuje ředitel školy Policii ČR, další příslušné instituce (OSPOD). Zároveň rodičům doporučí dobrovolné umístění dítěte do pobytového zařízení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.

Čeho se rozhodně vyvarovat

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)

- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- předjímání recidivy útočnicka
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)
- realizace individuálního výchovného plánu agresora;
- snížení známky z chování;
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

5. SPOLUPRÁCE SE SPECIALIZOVANÝMI INSTITUCEMI A ODBORNÍKY

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení škola spolupracuje s následujícími institucemi:

- Školské poradenské zařízení
- Policie ČR
- Kontaktní centrum pro drogově závislé
- Psycholog
- Psychiatr
- Odbor sociálních věcí
- Gynekolog

6. DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Další studium a přednášky dle nabídky vzdělávacích organizací

Samostatné studium – kniha Stéphane Bourcet a Isabelle Gravillon – Šikana ve škole, na ulici, doma, Jak bránit své dítě či odborné publikace dr. Michala Koláře.

Kolář, Michal, Bolest šikanování

Kolář, Michal, *Nová cesta k léčbě šikany*

Kolektiv autorů, *Primární prevence rizikového chování ve školství*

7. PRÁVA A POVINNOSTI ŽÁKŮ A ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte.

Škola na začátku školního roku informuje rodiče o programu proti šikanování.

Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a často nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit (Postupy pro vyšetření a řešení šikany).

Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena.

Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěných a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.

Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

Žáci i zákonní zástupci žáků mají určitá práva i povinnosti vůči vzájemným vztahům s pedagogickými pracovníky. Pro prevenci a řešení šikany se bude škola řídit Programem proti šikanování a dále pak Školním a klasifikačním řádem.

Žák má právo

- Vyjadřovat svobodně svůj názor (adekvátní forma)
- Být chráněn před fyzickým a psychickým násilím a nedbalým zacházením
- Požádat o pomoc nebo radu kohokoli z pracovníků školy

Žák může své názory a postřehy směřovat na třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce.

Povinnosti žáka

- Plnění pravidel na základě školního řádu školy
- Plnění pravidel používání informačních technologií, internetu a mobilních telefonů (viz Školní řád)
- Při nedodržení pravidel následuje adekvátní postih na základě Programu proti šikanování a vnitřních dokumentace školy.

8. ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA UČITELE

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti.

V metodickém pokynu MŠMT jsou uvedena specifika pro prevenci i řešení šikany zaměřené na učitele, kterými se škola bude řídit.

9. PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ŠKOLY

Škola má odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Podle vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školních zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, odpovídá i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním.

Ředitel školy nese také odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance dle § 101 a § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočником, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona).

Škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Situace ohrožení dítěte přitom musí trvat po takovou dobu nebo nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte anebo je nebo může být příčinou nepříznivého vývoje dítěte (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které sice výše uvedeným nebyly oznámeny, avšak které jsou svou povahou velmi závažné a nasvědčují tomu, že dítě se nachází v nepříznivé sociální situaci, jelikož jeho přirozené prostředí nedokáže dostatečným způsobem naplňovat své funkce při zajišťování přiměřené ochrany příznivého vývoje dítěte.

OSPOD vstupuje do řešení těchto případů agresivního chování dítěte ve škole, v nichž jsou tyto projevy pouze sekundárním důsledkem nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny a v nichž je třeba dítěti a jeho rodině zprostředkovat a zajistit odpovídající pomoc a podporu prostřednictvím nástrojů sociální práce. Základními nástroji práce OSPOD je vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a individuální plánování koordinované intervence.

Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyznění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.

10. TRESTNĚ PRÁVNÍ HLEDISKO ŠIKANY

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) ani v jiném zákoně není šikana sama o sobě definována jako trestný čin nebo přestupek, přesto šikana může svým charakterem naplňovat znaky některého z přestupků či trestných činů.

Protiprávní jednání s prvky šikany může být kvalifikováno jako přestupek dle zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“). Nejčastěji se bude jednat o přestupky proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 odst. 1 zákona o přestupcích (např. ublížení na cti, vyhrožování újmou na zdraví atd.). Za přestupek je odpovědná osoba starší 15 let.

Závažnější forma šikany může vykazovat znaky skutkové podstaty například těchto trestných činů: proti zdraví: § 145 Těžké ublížení na zdraví; § 146 Ublížení na zdraví; proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství: § 171 Omezování osobní svobody; § 173 Loupež; § 175 Vydírání; § 177 Útisk; dále pak trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti: § 185 Znásilnění; § 186 Sexuální nátlak; § 187 Pohlavní zneužití; § 191 Šíření pornografie; § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií; trestných činů proti majetku: § 205 Krádež; § 228 Poškození cizí věci; konečně se může jednat i o trestné činy narušující soužití lidí: § 353 Nebezpečné vyhrožování; § 354 Nebezpečné pronásledování.

Je-li šikana motivována důvody, jako jsou zdravotní postižení, etnicita, náboženství a podobně, a splňuje-li znaky podle příslušných níže uvedených ustanovení trestního zákoníku, lze v určitých případech uvažovat také o trestném činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, případně i podněcování nenávnosti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 355, resp. 356 trestního zákoníku). Takovýto motiv může rovněž u některých výše uvedených trestných činů podmiňovat užití přísnější klasifikace, tedy možnost udělení vyššího trestu.

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů: nebezpečné pronásledování (tzv. stalking, § 354 trestního zákoníku) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých; účast na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem přimět ji k sebevraždě, kterou skutečně spáchá či se o ni pokusí; porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku) – např. porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 trestního zákoníku), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti; pomluva (§ 184 trestního zákoníku) – např. vytvoření webových stránek, které nepravdivě zesměšňují oběť; šíření pornografie dle § 191 trestního zákoníku (viz sexting); výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (dítětem se rozumí osoba mladší 18 let) dle § 192 trestního zákoníku (viz sexting).

Trestní odpovědnost Ve smyslu zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, je trestně odpovědnou osoba starší 15 let, která je dostatečně rozumově a mravně vyspělá. Pro účely zákona o soudnictví ve věcech mládeže se pak takový trestný čin označuje jako provinění. V případě jednání vykazujícího znaky trestného činu, kterého se dopustilo dítě mladší 15 let, se hovoří o činu jinak trestném. I když dítě mladší 15 let není trestně odpovědné, mohou mu být dle tohoto zákona soudem pro mládež uložena opatření potřebná k jeho nápravě. Činu jinak trestného se může dopustit též mladistvý (osoba starší 15 a mladší 18 let, která je trestně odpovědná), který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost činu nebo ovládnout své jednání.

Povinnost přezkázat a oznámit trestné činy uvedené v trestním zákoníku Přestože, jak bylo řečeno výše, šikana není sama o sobě definována jako trestný čin nebo přestupek, může svým charakterem

naplňovat znaky protiprávního jednání na úrovni přestupku nebo trestného činu. Trestní zákoník zakládá v určitých případech povinnost některým činům zabránit, a jiné zmíněným orgánům ohlásit. Smyslem ustanovení o trestnosti nepřekážení trestnému činu je zabránit spáchání některých závažných činů a tím chránit společnost před jejich důsledky. S účinností od 1. 12. 2016 se rovněž níže popsaných trestných činů bude moci dopustit i sama škola jako právnická osoba, kdyby například úmyslně zatajovala, že u nich uvedeným trestným činům dochází.

Povinnost překazit páčání nebo spáchání trestného činu (§ 367 trestního zákoníku): kdo se dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestné činy v tomto ustanovení vyjmenované, má povinnost spáchání nebo dokončení takového činu překazit. Jestliže to neudělá a nebránilo mu v tom okolnosti v tomto ustanovení vyjmenované, sám spáchal trestný čin nepřekážení trestného činu a vystavuje se tím trestnímu postihu. Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. V případě šikany by se mohlo jednat například o následující trestné činy: vraždy (§ 140), zabití (§ 141), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), zbavení osobní svobody (§ 170), loupeže (§ 173), vydírání (§ 175), znásilnění (§ 185), pohlavního zneužití (§ 187), krádeže (§ 205).

Neoznámení trestného činu (§ 368 trestního zákoníku): kdo se dozví, že jiný spáchal trestné činy v tomto ustanovení vyjmenované, je povinen to bez odkladu oznámit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Jestliže to neudělá a nebránilo mu v tom okolnosti v tomto ustanovení vyjmenované, sám spáchal trestný čin neoznámení trestného činu a vystavuje se tím trestnímu postihu. V případě šikany by se mohlo jednat například o následující trestné činy: vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), zbavení osobní svobody (§ 170).

V uvedených případech má každý povinnost vyjmenované jednání buď překazit, anebo o něm informovat státního zástupce nebo policejní orgán. V ostatních případech povinnost ze zákona sice nevznikla, ale to neznamená, že oznamovat nelze (nenásleduje sankce za neoznámení). Zároveň je však třeba mít na paměti, že úmyslně lživé obvinění jiného ze spáchání trestného činu může samo představovat trestný čin křivého obvinění (§ 345). Právnické osoby vykonávající činnost škol, jako poskytovatelé veřejné služby, by měly u každého protiprávního jednání spáchaného v jejich jurisdikci, které naplňuje znaky trestného činu, tyto skutečnosti oznamovat a to zejména proto, že příjemci jejich služeb jsou žáci, které ve většině případů nemohou svá práva účinně vymáhat a jsou proto odkázáni na pomoc druhých (viz odst. 3, bod 3). Při oznamování a zjišťování informací je zapotřebí mít na paměti presumpci nevinu, tedy dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět jako by byl vinen.

Podávání podnětů, stížností a oznámení

Pro zajištění otevřené komunikace je žádoucí, aby škola stanovila jasný a jednoznačný postup pro příjem podnětů a stížností ze strany zaměstnanců, žáků a zákonných zástupců. A to i anonymně. Takový postup jasně deklaruje:

- ▶ kam a jak podnět či stížnost podat;
- ▶ jak bude s podnětem či stížností naloženo – kde, kdy a jakým způsobem;
- ▶ jak postupovat v případě nespokojenosti s vypořádáním.

V případech podezření nebo již prokazatelných projevů šikany, které nejsou bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně školního metodika prevence či výchovného poradce, je nutné se obrátit na ředitele příslušné školy nebo školského zařízení. Pokud se však projeví nečinnost i ze strany ředitele a postup školy v řešení šikany je nedostatečný, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost nebo oznámení České školní inspekci (dále jen „ČŠI“). Stížnost nebo oznámení podané písemně, osobně nebo v elektronické podobě se přijímají na všech pracovištích ČŠI. V případě, že stěžovatel požádá o utajení své totožnosti, zaručuje ČŠI anonymitu při prošetřování. Je však důležité, aby ve stížnosti byly popsány všechny podstatné okolnosti, včetně identifikace školy.

Stížnost nebo oznámení je možné adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI i na ústředí, tzn. na adresu: Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, resp. elektronicky na adresu posta@csicr.cz. Při šetření zřizovatelem a ČŠI bývá do týmu zařazen specialista na řešení šikany. Současně je možné stížnost podávat školskému ombudsmanovi (ombudsman@msmt.cz), veřejnému ochránci práv (podatelna@ochrance.cz) a na příslušné státní zastupitelství. V případě, že stížnost či oznámení zasahuje oblast pracovně-právních vztahů, je možné se obrátit na příslušný inspektorát práce. Další možností je pak řešení sporu podáním žaloby na ochranu osobnosti nebo pomocí antidiskriminačního zákona u soudu.

PROGRAM PROTI ZÁŠKOLÁCTVÍ

Pokud bychom chtěli vysvětlit pojem záškoláctví, lze říci, že jde o úmyslné zameškávání školních vyučovacích hodin, kdy žák z vlastní vůle, ve většině případů bez vědomí rodičů nebo zákonných zástupců nechodí na vyučování. Jde svým způsobem o útěk žáka ze školy. Proto záškoláctví, útky, toulky řadíme do stejné kategorie poruch chování, neboť tyto jevy jsou si podobné a je těžké zjistit přesnou hranici mezi nimi. Záškoláctví se vyskytuje jak na základních školách, základních školách praktických, základních školách speciálních, tak i středních školách, kdy se s postupujícím věkem míra záškoláctví (počet zameškaných neomluvených hodin) zvyšuje. Záleží též na typech škola na organizačních opatřeních, kterými daná škola bojuje proti tomuto závažnému problému, a hlavně jaké metody a postupy škola používá či vyvíjí, aby se tomuto jevu předcházelo a formy prevence byly účinné. Jak bylo již zmíněno záškoláctví je asociální poruchou, kdy jedinci nejsou schopni plnit si své školní povinnosti a dostávají se tím pádem do stresujících situací (např. se může jednat o strach s potrestání rodičem, zákonným zástupcem). Ve většině případů se ale jedná o děti či mládež, které škola nebaví a snaží se jí tímto způsobem vyhnout.

Záškoláctvím bývá označován přestupek žáka, který úmyslně zanedbává návštěvu školy.

Příklad kategorií záškoláctví:

Pravé záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí

Záškoláctví s vědomím rodičů – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti

Záškoláctví s klamáním rodičů - existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, po které nemohou jít do školy a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody, tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů

Útky ze školy – někdy se tomuto typu říká interní záškoláctví, kdy žáci do školy přijdou, nechají si zapsat přítomnost a během vyučování na několik hodin odejdou, přičemž zůstávají v budově školy nebo ji na krátkou dobu opustí

Odmítání školy – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže, např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany, či výskytu školní fobie nebo deprese

Postup při zjištění záškoláctví

Postup z hlediska pedagoga

Kontakt s dítětem:

- nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
- hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
- nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo
- zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď
- společně hledat cesty k nápravě

- má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole /tato dobrá vůle nesmí být promarněna/

Rodiče:

- vyjádřit porozumění jejich emocím
- vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
- přeznačkovat chování dítěte /způsob komunikace mění vnitřní postoj/
- vést k porozumění motivaci chování dítěte
- soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
- na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností

Učitelé:

- způsob komunikace o dítěti shodný jako při komunikaci s rodiči
- vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte hlouběji chápat
- vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat, povzbuzovat

Postup při řešení záškoláctví

- věrohodnost omlouvání absence ověřuje třídní učitel
- neomluvenou absenci do součtu 10 hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel, výchovný poradce, příp. vedení školy
- při počtu nad 10 neomluvených hodin svolává výchovný poradce jedenkrát měsíčně výchovnou komisi, na které jsou přítomni: ředitel/ka školy nebo zástupce ředitele/lky, výchovný poradce, zákonný zástupce žáka, třídní učitel, zástupce sociálního odboru městského úřadu (ve výjimečných případech sociální kurátor pro děti a mládež)
- pokud absence přesáhne 25 hodin, ředitel školy zašle oznámení o pokračujícím záškoláctví orgánu sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) a městskému nebo obecnímu úřadu (jedná se o ohlašovací povinnost danou zákonem). Zde je rozhodnuto, zda jde o přestupek – rodina dostává pokutu, či zda se jedná o trestný čin, pak je věc řešena dle trestního řádu jako podezření ze spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže a umožnění zahálčivého způsobu života.

Vliv neomluvené absence na výchovné opatření

- Důtka třídního učitele 1–6 neomluvených hodin
- Důtka ředitele školy 7–12 neomluvených hodin
- Druhý stupeň z chování 13–35 neomluvených hodin
- Třetí stupeň z chování 36 a více neomluvených hodin

Při řešení záškoláctví je důležitá prevence: jasné vymezení postihů a postupů ve školním řádu, se kterým jsou žáci srozumitelně seznámeni, motivace žáků a budování kladného vztahu ke škole, motivace a informování rodičů (například dohoda před dítětem, že rodiče nebudou dítěti omlouvat zpětně hodiny, o nichž nevěděli, nebudou neomluvenou absenci krýt a tím dítě v záškoláctví podporovat) a dobrá spolupráce s místním pediatrem (dohoda, aby nepsal dětem omluvenky zpětně a u některých opakujících se absentérů byl ostražitější.)

V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo je-li neomluvená absence žáka příliš vysoká, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR.

RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ – CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Pod pojmem „krizová situace spojená s násilím“ rozumíme, řešení konfliktů neadekvátním způsobem.

Doporučené postupy z hlediska pedagoga

1. Předcházení vzniku rizikové situace

Úspěšnost školy v předcházení vzniku a rozvoje krizové situace z velké míry souvisí s tím, jak kvalitně jsou nastavená pravidla fungování denního chodu školy, pravidla pro vnitřní i vnější komunikaci, znalost zákonného rámce a průběžný monitoring. Velký vliv na úspěšnost prevence má míra součinnosti a participace jednotlivých zaměstnanců, rodičů a žáků samých na výše uvedeném (viz www.spolecnekbezpeci.cz).

Škola má zpracovaný bezpečnostní plán, který identifikuje konkrétní možné předvídatelné rizikové jevy, identifikuje místa ve škole, se kterými může být riziko spojeno, stanovuje cíle, odpovědnosti a nástroje určené k prevenci vzniku rizikového jevu.

2. Včasná identifikace příznaků rizikové situace

Postupy monitoringu žáků a osob pohybujících se ve škole, monitoring rizikových míst a situací ve vztahu ke stanoveným rizikovým jevům a způsoby varování.

Pracovníci školy by měli vědět, jaká je jejich odpovědnost ve včasné identifikaci hrozící krizové situace, jaké mohou pozorovat příznaky, jak je mohou zjišťovat, a co v případě jejich identifikace mají dělat. Žáci, studenti a rodiče jsou vedeni k postupům oznamování podezření na hrozící rizikovou situaci ve škole.

3. Postup při ohrožení školy rizikovou situací

Školy mají pro zachování bezpečného prostředí ve škole zpracovaný krizový plán pro případ ohrožení školy, tj. pro případ, že se rizika identifikovaná v bezpečnostním plánu naplní. Krizový plán zahrnuje informovanost všech pracovníků školy a jejich žáků, informovanost rodičů a propojení se záchranným systémem v regionu.

4. Krizový plán zahrnuje organizační informace pro případ ohrožení:

- Vedení kontaktních informací na rodinné příslušníky žáků a zaměstnanců školy.
- Vytyčení „společného místa setkání“ pro učitelský sbor, žáky, rodiče a tvorba plánu pro přesun větších skupin lidí na toto místo.
- Procedury pro zrušení či přerušování vyučování, či užití školní budovy jako krytu.
- Určení alternativních způsobů přesunu žáků domů.
- Pohotovostní komunikační systém pro varování a informování učitelů.
- Krizový předpis různých odpovědností pro jednotlivé učitele.
- Plán pro svolání učitelů a poskytnutí faktických informací.
- Instrukce pro zvládnutí pořádku ve třídě během vyhlášení krizové situace.
- Ustanovení komunikačních kanálů pro možnost nahlášení nebezpečné situace.
- Přehled telefonních kontaktů učitelů, podpůrného personálu, pomocných sil, správce budovy, kuchařů, atd.
- Přehled zaměstnanců s výcvikem v poskytování první pomoci.
- Stanovení pohotovostních komunikačních linek pro přivolání zdravotnické pomoci.

- Plány a způsoby informování rodičů.
- Poskytování informací rodičům o postupech při pomoci dětem, které prošly krizovou situací.
- Stanovený postup pro zaměstnance v poskytování informací médiím v situaci krize.
- Stanovení způsobů upozornění policie na pohotovostní situaci ve škole.
- Plán pro zajištění snadného vjezdu/vstupu zdravotníka/policisty na místo krize.
- Plán pro zajištění krizové intervence.

Krizový plán podléhá ze strany školy pravidelné revizi a aktualizaci. S obsahy a postupy v krizovém plánu musejí být pravidelně seznamováni všichni, kterých se to týká. U postupů, jejichž povaha to vyžaduje, je třeba realizovat také praktický výcvik. (např. výcvik pracovníků školy v poskytnutí první pomoci; výcvik pracovníků školy a žáků v oznamování rizikových příznaků, přenosu informací mezi pedagogy, ostatními zaměstnanci školy, žáky, shromažďování, evakuace, apod.).

5. Následná intervence

Následný plán intervence pro žáky, pedagogy a případně i pro rodiče, pokud se škola stala objektem násilného chování, zahrnuje např. způsoby periodického monitorování a kontakt s postiženými násilnou situací a sledování vlivu krize na další vývoj osob a událostí, plán pro krátkodobou i dlouhodobou externí psychologickou podporu pro zaměstnance školy, žáky, kterých se situace dotkla, způsoby zajištění pokračování výuky, zakomponování preventivních prvků do výuky apod. Význam těchto následných postupů spočívá především v prevenci rozšíření např. sebevražedných nebo násilných sklonů, v prevenci rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, úzkostných poruch, rizikového chování apod., a zejména pak ve znovunastolení pocitu bezpečí a důvěry ke škole. Součástí následného plánu je také vyhodnocení bezpečnostního a krizového plánu a jejich aktualizace na základě zkušenosti.

Pro všechna pravidla školy platí, že:

1. stěžejní pravidla jsou zanesena v písemných dokumentech školy,
2. rozsah dokumentů je zapamatovatelný a stručný,
3. pravidla jsou formulována srozumitelně a jednoznačně,
4. pravidla zahrnují vždy popis jevu, cíl, nástroje dosažení cíle a určení odpovědností,
5. stanovená bezpečnostní opatření zahrnují otázku jak fyzického tak psychologického bezpečí a směřují k rozvoji obou těchto komponent,
6. podléhají ze strany školy pravidelné aktualizaci a revizi, jsou informováni všichni, kterých se to týká,
7. v postupech, jejichž povaha to vyžaduje, jsou žáci nebo zaměstnanci vyškoleni.

Zdroj

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Příloha č. 14

<http://www.policie.cz/clanek/jak-zajistit-bezpeci-pro-deti-880802.aspx>
www.pokos.army.cz
www.zachranny-kruh.cz
www.hzscr.cz

